

Manel Alias

Rússia, l'escenari més gran del món

Històries extraordinàries d'un país inabastable

ara
L'editorial

Pàrtes

Qui vol viure a Oimiakon?

EL SOL S'HA ALÇAT I ens mostra l'activitat de primera hora del matí, que és ben escassa. Una columna de fum s'eleva des de la teulada d'una central de carbó petitona que envia escalfor a les llars. Si s'aturés, el gel no trigaria a queixalar les parets per dintre les habitacions. El repartidor del pa aparca la seva furgoneta, sense apagar-la, davant de la botiga del poble i hi descarrega un parell de caixes.

—És clar que treballo! Sempre! He de fer arribar el pa als pobles de la zona. Fins i tot l'altre dia, que estàvem a seixanta-dos graus sota zero!

Al davant d'algunes cases hi ha blocs de gel que tallen els mateixos veïns i que serà la seva aigua corrent. Molts no tenen dutxes, però sí una *bània*. Als patis també hi solen tenir forats a sota terra, que els serveixen per dipositar la carn del seu bestiar i la resta de productes que es mantindran sempre a uns vint graus negatius, fins i tot a l'estiu, gràcies al permagel que els fa de frigorífic. També tenen a la vora un aeroport petit que els presoners van construir en només quatre mesos l'any 1941. Hi havia diverses pistes d'aterratge a la regió que també utilitzaven pilots nord-americans. Era la connexió Alaska-Sibèria, molt transitada durant la Segona Guerra Mundial. És evident

que Oimiakon ja no és el que devia ser. L'alcalde del districte, Sivtsev Innokenti, reconeix que ha perdut vitalitat.

—Amb la caiguda de la Unió Soviètica, molts del pobles que teníem a la regió es van abandonar. El nostre districte ocupa una àrea com tot Grècia i tenim municipis separats per cinc-cents quilòmetres. Tot i així, tenim activitat, encara que no es pugui veure passejant. La nostra regió és industrial, en depèn el 80% de la nostra economia. La font d'ingressos principal són les mines d'or. A més, explotem antimoni, cosa que poden dir pocs territoris. I tenim el fred! Potser gràcies a això viurem més anys. Aquestes condicions tan dures han influït, és clar, en el caràcter de la gent. Els nostres ciutadans són gent valenta, treballadors incansables i sempre a punt per ajudar-se els uns als altres. I, de cara al futur immediat, és innegable que ser el punt habitat més fred ens està fent famosos. Per a nosaltres, el sector més esperançador és el del turisme.

Entre que és un dia feiner i que la frontera russa està tancada per la COVID-19, segurament soc l'únic estranger ara mateix a Oimiakon. El poble té uns cinc-cents habitants i cada any hi passen uns tres-cents turistes d'altres països. Se'ls obsequia amb un certificat municipal que acredita a quina temperatura s'ha estat exposat aquí. Un dels atractius per als visitants és banyar-se al riu que dona nom al poble i que, curiosament, per obra de les aigües termals, no es congela mai. També es poden entretenir comprovant com de ràpid queda petrificada la roba si s'estén molla. Al cap de poca estona, ja es pot estripar com una fulla de paper. Un altre experiment consisteix a deixar una estona un plàtan i un pebrot a la intempèrie i, poc després, utilitzar el plàtan de martell per clavar un clau a la fusta i, amb un cop sec, trencar el pebrot en mil bocins com si fos de porcellana. Els addictes a les xarxes poden pujar a l'instant tots els vídeos, si

el mòbil no se'ls mor de fred, perquè, des de fa un parell d'anys, a Oimiakon tenen internet.

Un grup de vaques desfilen, dirigides per un gos, fins al riu que no es glaça. La Ievdoquia Zakharovna es queda esperant-les a l'estable.

—A l'hivern es limiten a sobreviure. Les deixem anar a beure només una vegada cada dos dies perquè fa molt de fred. Pobres criatures, em fan molta pena. Encara que les alimentem, com que surten menys, també mengen menys i el resultat és que a l'hivern donen molt poca llet. Ens alimenten només a nosaltres, a la família. En canvi, a l'estiu, podem vendre molta llet. Nosaltres som feliços aquí, l'aire és molt net. Per altra banda, aquests canvis de temperatura que tenim no sé si són gaire bons per a la salut. Veig que darrerament hi ha molts infarts. Potser estan relacionats amb el fet que, a l'estiu, podem tenir més de vint graus de diferència entre la nit i el dia.

El termòmetre s'ha relaxat. Estem a quaranta-cinc graus sota zero. La diferència es nota. Un petit respir. En un altre estable, Mikhaïl Itigelov, recobert de pells, ens mostra un espectacle que ens assegura que només es pot veure aquí. Cavalls autòctons de Iakútia, els únics que poden resistir aquestes temperatures. Fins i tot els analfabets en fauna notem a simple vista que aquests cavalls són d'un altre pelatge.

—Són pura raça, no s'han creuat mai amb cap altra varietat. A l'estiu acumulen molt de greix i tenen llana, una pell similar a la dels animals que es cacen per fer-ne abrics, per això resisteixen bé els seixanta sota zero.

La meva estada a Oimiakon arribava a la fi i no havia resolt l'enigma que em perseguia des que vaig aterrar a Iakutsk, feia

una setmana: Per què? Qui va decidir establir-se aquí? Com va arribar a la conclusió que aquest era un bon lloc per viure? Se'n pot dir vida, d'això? La mare d'en Nikolai fa setze anys que es dedica a acollir turistes. És membre de la Societat de Geologia i ha escrit una desena de llibres sobre Oimiakon i la república de Sakhà. Té setanta-quatre anys. És nascuda aquí, d'on eren també els seus avantpassats. El seu pare, per cert, era meteoròleg. La temperatura més baixa que ha experimentat Tamara Vassílieva: seixanta-vuit graus sota zero. Per respondre les meves preguntes, s'ha posat la jaqueta d'on penja una col·lecció sencera de condecoracions.

—Quan, a mitjan segle XVII, van venir els primers exploradors, ja s'hi van trobar iacuts, aquí. Eren nòmades que amb els seus rens buscaven llocs per caçar i per comerciar les pells dels animals. De mica en mica, la gent va anar fixant residències, tot i que vivien encara molt separats els uns dels altres. Volien tenir el bosc a prop per aconseguir llenya i fusta fàcilment i també camps a la vora per a les pastures. A començaments dels anys trenta del segle XX es van produir dos fets decisius: la col·lectivització de les granges i l'ensenyament obligatori de tots els nens a partir dels vuit anys. El 1931, Oimiakon va tenir la seva primera escola i les famílies s'hi van anar acostant progressivament. Els nens venien caminant deu i vint quilòmetres. Fins i tot jo recordo que tenia companys de classe que arribaven des de molt lluny. Hi havia moltes llebres i ens fèiem la roba amb les seves pells. Ens salvava la vida i era còmoda. Tot es feia de materials naturals. Avui, si enviéssis els alumnes del poble a set quilòmetres, no sobreviurien. Volen anar a la moda i utilitzen roba sintètica. I les famílies ja no surten a caçar per tenir pells.

—Tamara Vassílieva, avui he vist unes vaques que patien amb el fred. I, poc després, uns cavalls molt ben adaptats. Jo, que he nascut al sud d'Europa, aquests dies m'he sentit com una

d'aquelles vaques envoltada per tots vostès, cavalls perfectament habituats a aquest clima. He trobat un estudi científic que afirma que tenen alguns gens que s'han anat modificant per resistir millor el fred, que aprofiten millor el greix del seu cos... És aquest, el secret?

—Una vegada em van dir que tenim les venes més enfonsades, més allunyades de la pell i que això és una diferència significativa. Però jo no ho he estudiat i no li ho puc confirmar. El que sí que li asseguro és que, anatòmicament, vostè i jo som iguals. Tenim sang vermella circulant, els mateixos òrgans vitals, cap, braços... Però ens hem adaptat al fred extrem. Sabem com vestir-nos i com comportar-nos amb aquestes temperatures. És una experiència acumulada de molts anys que ha anat passant de generació en generació. Vivim en un clima que obliga a lluitar per sobreviure. Per això tenim una relació tan especial amb el foc. A través de les flames ens relacionem amb els déus perquè ens protegeixin de les glaçades.

—I no se'n cansa, d'aquesta lluita perpètua? Si li oferissin una caseta davant del mar en un indret de clima agradable, no li agradaria retirar-s'hi?

—No hi aniria per res del món, ni pensar-hi. M'agrada la meva terra, Oimiakon. Amb el meu marit havíem anat, de vacances o per feina, a llocs on feia aquest *bon temps* que diu i el meu cos no s'hi adaptava bé. Era contraproduent. En comptes de descansar, al contrari, era un impacte negatiu per al meu organisme. Estic enamorada de l'aire de les muntanyes que tenim aquí, a prop del riu. Al matí surto sempre a respirar aquest fred tan pur. Si em treuen d'aquí, em falta l'aire, és com si em tanquessin entre quatre parets.